

Karel Mauser:

LJUDJE POD BIČEM

III. del.

Ali ga sovraži? Mar ji ni prav to v muko, ker ga ne more sovražiti? Prizadeva si, da bi se mu uprla, da bi mu zagrnala v obraz, kar je videla skozi okno v hotelu. In vendar kakor zvezana stoji z enim samim opravičilom v ustih: huj. Ob trhljem, usahajočem truplu živi in sila se nabira v njem kakor voda za visokim jezom. Saša ima tudi ženo in vendar... In tisto, kar pripoveduje v pijanosti, ko z ogabno naslodo odkriva zgodbe iz gozda, da se mu zavoljo rdečice ne upa pogledati v obraz.

Soba v temi ji postaja strašna, globok lijak, v katerega meče lastne misli. Tudi misel na Trudi, Gotovo je to ženska v rdeči obleki. Srečala sta se, brez namena — onstran meje je čakalo samo truplo, načeto od raka.

Jecljala je predse in roke so se ji potile od čudne, neznanne ihte. Da, človek ima samo dve poti. Da se zgrize v samotni ali da beži v nasprotno smer. Skoraj vsi beže, v tem ima Bregar prav. Samo tisti ne beže, ki ne mislijo, ki love samo misli drugih kakor Saša, ki so drugim neprestano za petami in nastavlja past na vseh koncih in krajih. Njih življenje je še tako trdno zvezano z gozdom in s tem kar je iz gozda prišlo, da se ne vidijo človeka. Vsak jim je samo številka, truplo, ki se premika in govori, dela po udarniškem rekordu in gre od časa do časa moralno prisiljen na prostovoljno delo v delavske brigade gradit ceste in tunele. Če misli, mora misliti po liniji, vse mora biti v skladu s preteklostjo in bodočnostjo.

Še vedno sedi v temi in noče prižgati luči. Tudi lačna ni, ve samo to, da ne bo dolga, ko bo zagrmel telefon in bo morala dvigniti slušalko. Mora si priznati, da je za njenim smehom med ljudmi, v njenem obupnem grabljenju za veselostjo, samo še prikrita živčnost, strah, moreča tesnoba, da

ni gospodar svojih upov, da hodi v gruči, ki jo čuvajo nevidni stražarji.

Moralo je biti že čez osmo, ko se je dvignila. Nekje je imela še nekaj praškov piramidona. Bolela jo je glavo in prstov ni mogla umiriti.

Ko je šla v spalnico in užgala luč, se je oglašil telefon. V čudnem, onemoglem besu se je vrgla čez posteljo. Nato se je prevrgla na hrbet in s stisnjenimi pestmi ponavljala:

— Ne grem, ne grem.

Telefon je zvonil svojo pot, v gotovih presledkih, mrzlo kakor da ima pamet, kakor da ve, da mu mora odgovoriti. Ni se naveličal. Dvignila se je, opotekala, segla pod prtič in se mrtvo spustila na zofo.

— Si bila že v postelji?

— Da — je rekla trudno.

— Samo malenkost, Lidija.

Nisi poklicala, Bregar te je spremil domov.

— Da, toda ni stopil v hišo.

Vrnil se je.

— Dobro, dobro. Toda morda je kaj rekel, namignil?

— Nič, bil je slabe volje in kar je povedal, se je tikalo žene.

— Tudi zavoljo pisma ničesar?

— Slišala ga je, kako je požrl slino.

— Zavoljo kakšnega pisma?

— Hm — je rekel. — Dobil je pismo na dom in pisal mu je Walter Prank.

— Nobene besede ni rekel.

— Na oni strani je bil molk.

— Ali je bil tedaj v Celovcu z neko žensko? Trudi.

— Nisem ga videla. Morda tedaj zvečer, ko je odšel k Pranku.

Lagala je z zaprtimi očmi.

— Morda. Na vsak način, občutek imam, da je v tem pismu nek trik, ki ga ne morem razvozlati. Pismo ni bilo pisano v Celovcu. Oddano je bilo v Linzu, Friedrichstrasse številka 28. Ta Trudi bi znala igrati neko vlogo. Ali se ti ne zdi?

— Moški, ki ima bolno in...

Pričela je jecljati. Sašin smeh je bil oduren, raskav in umazan.

— Da je pač porabil priliko, kajne? —

— Mislim — je rekla. In v istem hipu je videla polo papirja z razmaknjenimi številkami.

28 - 000.

— Zakaj, vraga, nisi šla takrat z njim? Videla bi vsaj kakšna je bila.

Spet je utihnil in mrtvo je držala slušalko k ušesu.

— Ali je bila lepa? — je vprašal nenadoma.

— Rekla sem ti, da je nisem videla.

— Torej se ne daš ujeti?

Spet se je zasmel kakor da je povedal dobro šalo.

— Ne muči me — je rekla ubito. — Ne morem povedati drugega kakor to, kar vem.

V istem hipu ji je blisknila skoz zavest blodna misel.

— Saša, pustila bom službo pri Bregarju. Dovolj mi je vse te muke. Ne morem prenašati.

Slišala je sicanje njegove sape.

— Saj ne misliš resno, kajne? Vrgel sem te iz postelje, to je. Slabe volje si in še to pasje vreme. Človek, ki se izmika — saj veš. Ravno včeraj sem urejal arhiv. Tista Kosmačeva zadeva — meni se zdi — da bi ti ne bilo prijetno srečati vdovo, čeprav se ji zdaj dobro godi, če bi vedela, da tudi ona ve, kako se je vse zgodilo. Zadevo smo takrat vzeli na svoja ramena, saj razumem, mi smo to lažje napravili kakor bi mogla ti.

Bleda kakor zid je slonela na zofi.

— Nisem bila sama kriva — je dahnila. — Takšna so bila poročila.

— Saj ne grozim — je rekel malomarno. — Le to bi te želel spomniti, da smo zvezani, da smo vsi poklicani zasledovati te, ki podirajo naše pridobitve. Vem, da mi tudi ti ne groziš in da je misel o odpovedi službe le neposrečena šala. Jutri boš drugače mislila.

Zdelo se ji je, da bo odložil slušalko in se je dvignila.

— Še to. Blaž se je od tebe odpeljal k Valenki. Za oddih se mi zdi, da tisto njegovo govorjenje o ženini boleznii ne nima tako globokih korenin. Tebi gre vendar do srca kakor vidim. Povedal sem ti: podel človek je in škoda vsakega usmiljenja.

— Meočje imaš prav, Saša. Lahko noč.

Spustila je slušalko na vilice in padla na zofo. Hotelo ji je

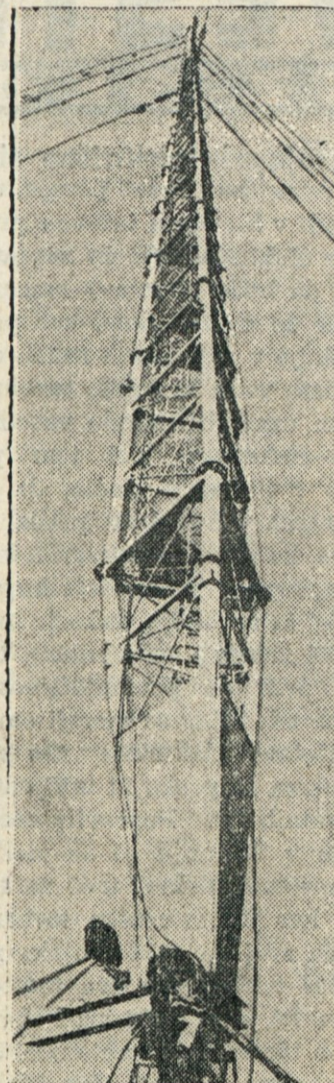
biti slabo in v velikih kapljah ji je stal znoj na čelu. Zdelo se ji je, da bo zgubila zavest in ko se je z muko toliko zasukala, da je z glavou ujela blazino, je s trepetajočimi prsti odpenjala bluzo. Dušilo jo je. Nato je negibno obležala, stegnila noge in z zaprtimi očmi lovila udarce debelih kapelj, ki so bile ob okno.

Odprla je oči šele, ko je zaslišala, da se je zunaj vzdignil veter. Mokro listje je delalo šum, kakor da nekdo na vrtu razteguje razmočeno, otrdelo plahto.

Bila je ujeta, na strašen in umazan način zapletena v preteklost, v kateri so Saša in njegovi igrali na vse človekove nagone in napake. Ni se mogla premakniti, ne da bi pri tem ne zbudila vsega, kar se je bilo zgodilo. Vse okrog so stale velike oči tistih, ki so bili zvezani med seboj po trojkah, po skrivnih skupinah in neke od zadržaj so stali likvidatorji z roko v žepu. Nihče, ki je bil zapleten v umor, se ne more sam umakniti. Samo skupnost od nekoč more v svojem breznu hraniti skrivnosti. V tem je železna sila, da je krivda porazdeljena na vsakega. Od lističa papirja, na katerem je stalo ime ovadenega, do strele iz likvidatorjeve pištole. Vse to je bilo trdno sklenjeno v en sam obroč.

Vedela je, da je Saša podlejši od Bregarja in da je grozil. Lahko se izstrga iz kroga preteklosti, toda v istem hipu

bodo oživele stari papirji, znova rojena muka bo tu in vsi bo-

NAJVIŠJA ZGRADBA V EVROPI — Slika kaže 1,148 čevljev visok radio stolp v Zehlendorfu blizu Berlina v Vzhod. Nemčiji. Izdelali so ga v Sovjetski zvezi in je 164 čevljev višji od znane-ga Eiffelovega stolpa v Parizu.

NAJNOVEJŠE! — Dve leti stara Peggy Pulliam iz Bostona razkazuje svoje najnovejše pokrivalo, ki ga je izdelala sama iz listja na domačem vrtu.

SKOZI PUSTINJE IN PUŠČAVE — Skupina častnikov angleške letalske sile se pripravlja na pot skozi severno Afriko. Iz Maroka bo vozila skozi Alžirijo, Niger, Nigerijo v Čadsko republiko, nato pa skozi Sudan in Libijo nazaj do obale Sredozemskega morja. Na sliki vidimo skupino pri preskušanju vozil v Farnboroughu na Angleškem.

do vedeli; Kosmač je bil ustreljen po lažni ovadbi, ki jo je oddala ona.

Ne, tega bi ne mogla prenesti. Srečati Kosmačevko, njene sina in vse te ljudi, ki jo poznajo. Kako bedno in brez moči bi se mogla otepati pred oblastjo, kako brez pomena bi bile vse njene besede, vsa njena pričevanja.

Videla je samo še luč v spalnici, ki je rumeno svetila na steno. Pijano je motovila preko sobe, sedla na posteljo in ko se je slačila, je s čezdalje večjo grozo spoznavala, da ne more nikamor, da je samo še mrtev izpolnjevalec ukazov kakor telefon pod svilnatim prtom.

In ko je ležala v gosti temi, ki je mrko stala z spuščenimi žaluzijami, se je domislila mlade žene, ki so ji ubili moža dober mesec za njenim. Tisto jutro, ko so padli streli v Gra-

mozni jami, si je prerezala žile. Več kot eno leto sta bili skupaj v isti pisarni. Pustila je samo listič:

— Življenje je preveč umazano, da bi ga mogla živeti brez njega. Zdaj bova skupaj.

Vse je napravila premišljeno. V majhno kad si je natočila tople vode in si žile prerežala pod vodo. Dobili so jo sicer na tleh, toda v kadki je bila krvava brozga. Ženske v uradu so še dolgo govorile o njej in vedele povedati, če si zapestje prerežeš v zelo topli vodi, bolečin niti ne čutiš.

Brez groze misli zdaj na ta dogodek. Na obraz tiste ženske, na njeno strašno zaprtost v dnevi, ko je bil mož v ječi, na njene velike oči, ki so za pisalno mizo kar naprej gledale v zrak.

(Dalje prihodnjič)

Oglašajte v "Amer. Domovini"

GRDINA POGREBNI ZAVOD

1053 East 62 St. . . . 17002 Lakeshore Blvd.

Pokličite podnevi ali ponoči

Henderson 1-2088

Kempore 1-6300

Moderno podjetje — Zmerne cene

1905

1961

NAZNANILO IN ZAHVALA

V žalosti naznanjam, da je dne 12. oktobra 1961 umrla moja predraga soproga

Rose Marković

Pogreb je bil iz pogrebnega zavoda Zak na St. Clair Ave. v župno cerkev sv. Vida in od tam na pokopališče Kalvarija dne 14. oktobra 1961.

Pokojna je bila rojena leta 1905 v Clevelandu, je tu vedno živela

Iskreno se zahvalim vsem, ki so pokojno prišli kropit, vsem, ki so darovali za svete maše za pokoj in večno srečo njene duše, za cvetje in za dobre namene, kakor tudi vsem, ki so se udeležili pogreba.

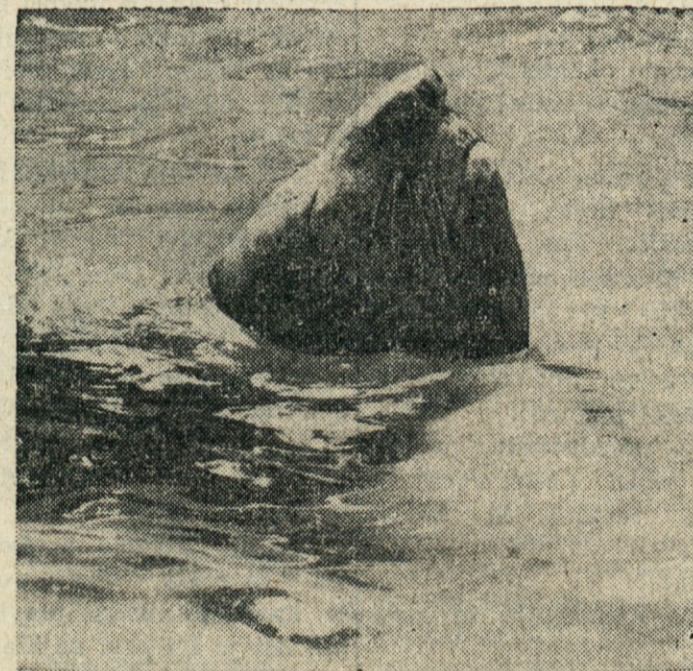
Prav topla zahvala vsem, ki so pokojno med boleznijo obiskovali, jo tolažili ali ji kakorkoli drugače izkazovali svojo ljubezen.

Tebi, predraga Rose, naj bo v večnosti bogato poplačana ljubezen in dobrota, ki si jo nam dajala v življenju.

Bog Ti večni pokoj daj,
Večna luč Ti sveti naj!
V miru zdaj počivaj,
sveti raj uživaj!

Zalujoči soprog
VICTOR T. MARKOVIC

Cleveland, 22. novembra 1961.

ZADOVOLJSTVO — Goliat, velikanski tjulenj v živalskem vrtu v Filadelfiji, je z zadovoljstvom pomolil svojo glavo iz vode. Navajen na severni mraz se v tej letni dobi kar dobro počuti tudi malo dalje na jugu.

NA DIPLOMATSKI POTI — Poslanik ZDA Fulton Freeman jezdil skozi Tobia podeželsko pokrajino v Kolumbiji v Juž. Ameriki. Domačina ga radovedno opazuje.

CHICAGO, ILL.

BUSINESS OPPORTUNITY

GROCERY — FRUIT & VEGETABLES — BY OWNER
Estab. 20 yrs. Excel. equipment. Living quarters avail. Ideal for couple. Priced for quick sale due to other interests. 200 W. 103rd St. WA. 8-2345. (225)

HOUSEHOLD HELP

HOUSEKEEPER

for working mother. Live in. Own room. RO. 3-0040. (226)

REAL ESTATE FOR SALE

OAK LAWN AREA — BY OWNER
2 bdrm. expand. New w-w crptg. Gas ht. Alum. S & S. Water sftnr. Dryer. Drapes. 1 1/2 car gar. Sewer. 75x125 ft. lot. Nr. schls., shopg. & transp. Reas. Ga. 4-7190. (225)

MATTESON — BY OWNER. 6 room frame; 2 car gar.; Large lot. 1 Block to I.C. \$10,000. 3550 West 213th Pl. PI 8-9491. (226)

MAYWOOD, ILL. — \$750 down. 7 Room brick. Gas heat, full basement. Good opportunity. Close to everything. By owner \$13,900. STate 2-4823. (227)

CHICAGO, ILL.

MISSIONARY SOCIETY OF ST. JAMES THE APOSTLE

MISIJONSKA ZVEZA APOSTOLA SV. JAKOBA

Zvezo je ustanovil leta 1958 kardinal Cushing. Njen namen je pridobivati duhovnike za misijonsko delo v deželah latinske Amerike in podpirati 51 duhovnikov, ki so že tam. Število duhovnikov raste. Mi stalno menjamo osebe v Peruju in Boliviji, imamo tudi šole v krajevnih jezikih. Večina duhovnikov živi v barakah med ubogimi Indijanci. Vsaka fara mora podpirati 20 misijonov. Doseči jih je moč samo s konji in osli. Tam ni nobene cest, tekoče vode, električne napeljave, itd. Ti duhovniki so opustili način modernega ameriškega življenja, na katerega so bili navajeni, in se obvezali ostati v misijonih 5 let. Upamo, da nam boste poslali spodnji kupon z vašim darom. (227)

It is a pleasure for me to associate myself with the priests in South America. Please enter my name as one who will try to send an offering each month to help them.

NAME

ADDRESS

CITY & STATE

Write to: Rt. Rev. Edward F. Sweeney, Dept. AF, Missionary Society of St. James the Apostle, 49 Franklin St., Boston 10, Mass.